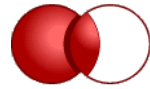

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-4, 013-4/05

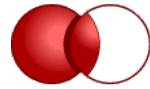
**IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH TRANSAKCIJA VEZANIH ZA NABAVKU UGLJA
OBJAVLJENIH U FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA
na dan 31.12.2004. godine**

**JAVNOG PREDUZEĆA "ELEKTROPRIVREDA BiH" D.D.
SARAJEVO**

Sarajevo, decembar 2005. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**VLADI FBiH
MINISTARSTVU ENERGETIKE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE FBiH
NADZORNOM ODBORU PREDUZEĆA
DIREKTORU PREDUZEĆA**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju sastavnih dijelova finansijskih izvještaja vezanih za nabavku uglja u “Elektroprivredi BiH” d.d. Sarajevo **Termoelektrana Tuzla** za 2004. godinu. Odgovornost za ove sastavne dijelove snosi menadžment Preduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o pouzdanosti izvještavanja, a na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna FBiH, INTOSAI standardom 39. (f) i Standardom revizije i srodnih usluga Federacije FBiH broj 800. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u sastavnim dijelovima finansijskih izvještaja značajnih pogrešaka kao i jesu li finansijske transakcije izvršene u skladu sa propisima. Revizija uključuje i izvještavanje o bilo kojim drugim pitanjima koja se pojavljuju ili se odnose na reviziju, a što Ured za reviziju budžeta/proračuna u FBiH smatra da treba objaviti. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u sastavnim dijelovima finansijskih izvještaja. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije navedenih procesa u sastavnim dijelovima finansijskih izvještaja i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Nismo imali dovoljno jasnu i pouzdanu osnovu da u potpunosti bez ikakvih rezervi potvrdimo da su sastavni dijelovi finansijskih izvještaja Javnog preduzeća “Elektroprivrede BiH” d.d. Sarajevo **Termoelektrana Tuzla** za 2004. godine, a vezano za revidirane procese, u cjelokupnom predstavljanju objektivni i realni u svim značajnim pitanjima, obzirom da:
 - U Preduzeću ne postoje interne cijene, što onemogućava realan pristup kod obračuna zajedničkog prihoda sastavnih dijelova Preduzeća (termoelektrana i hidroelektrana);
 - Knjigovodstveno se ne iskazuje interna potrošnja i tehnički gubici;
 - Rezultati procjene stalnih sredstava nisu provedeni u 2004. godini, zbog čega iznos troška amortizacije može odstupati od vrijednosti iskazane u knjigovodstvenim evidencijama.

4. Zbog značajnosti činjenica navedenih u prethodnoj tački nismo bili u mogućnosti formirati mišljenje da li sastavni dijelovi finansijskih izvještaja daju istinit i fer pregled finansijskog stanja Javnog preduzeća "Elektroprivrede BiH" d.d. Sarajevo **Termoelektrana Tuzla** na dan 31.12.2004. godine.

Zamjenik Generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor

Mr.sc. Ibrahim Okanović dipl. ecc.

IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH TRANSAKCIJA VEZANIH ZA NABAVKU UGLJA
OBJAVLJENIH U FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

JAVNOG PREDUZEĆA ELEKTROPRIVREDE BOSNE I HERCEGOVINE
za 2004. godinu

1. OPĆI PODACI

Elektroprivreda Bosne i Hercegovine je javno preduzeće čija je osnovna djelatnost: proizvodnja, prijenos, distribucija električne energije, upravljanje elektroenergetskim sistemom, te uvoz i izvoz električne energije. Djelatnost je označena kao poseban društveni interes i opslužuje više od 634 hiljada potrošača u BiH.

Instalisani kapaciteti za proizvodnju električne energije »Elektroprivrede BiH« od 1.839 MW, čine skoro polovinu ukupno raspoloživih kapaciteta u BiH.

Ukupna proizvodnja u Preduzeću je u 2004. godini iznosila 6.112 GWh, od čega je u termoelektranama proizvedeno 4.435 GWh ili 73% a u hidroelektranama 1.677 GWh ili 27%.

Vlasnička struktura Preduzeća je slijedeća: 90% državni kapital i 10 % dionički kapital realizovan putem javnog upisa dionica (PIF-ovi i mali individualni dioničari). Dionički kapital od 10% još nije proveden u knjigovodstvenim evidencijama. Upravljačka prava, osnivač (Federacija BiH) je prenijela, na Vladu Federacije BiH odnosno na Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije (u daljem tekstu: resorno ministarstvo).

Preduzeće je jedinstven pravni subjekt, sa složenom organizacijskom strukturom. Organizovano je po funkcionalnom i teritorijalnom principu. Teritorijalna pokrivenost poslovanja se odvija na sedam teritorijalnih jedinica (Sarajevska, Tuzlanska, Zenička, Bihaćka, Srednjobosanska, Hercegovačko-Neretvanska i Podrinjska).

U junu 2005. godine je donesen Akcioni plan Federacije Bosne i Hercegovine za prestukturiranje i privatizaciju Elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini, kojim se bitno mijenja dosadašnji način organizacije, poslovanja i nadležnosti, a te se promjene očekuju u narednom periodu

Na dan 31.12.2004.godine, bilo je 5750 zaposlenih u Preduzeću.

Sjedište preduzeća je u Sarajevu, u ulici Vilsonovo šetalište br 15.

2. CILJ I OBIM REVIZIJE

Ured za reviziju budžeta/proračuna u Federaciji BiH je u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta u Federaciji BiH član 10. tačka 3., INTOSAI standardom 39. (f) i Standardom revizije i srodnih usluga Federacije FBiH broj 800, izvršio reviziju sastavnih dijelova finansijskih izvještaja za 2004. godinu, koja je obuhvatila transakcije vezane za nabavku uglja kao sastavne dijelove finansijskih izvještaja Javnog preduzeća »Elektroprivreda BiH« d.d. Sarajevo.

Shodno revizijskom standardu 800 tačka 13. prilikom određivanja djelokruga angažmana, revidirali smo stavke finansijskog izvještaja koje su u međusobnom odnosu i koje mogu značajno da utiču na informaciju o kojoj treba da se da revizorsko mišljenje, a tiče se finansijskih transakcija Termoelektrane Tuzla vezanih za ugalj.

U skladu sa tačkom 14. prethodno navedenog standarda i na bazi iskustva iz prethodne revizije, prihvatili smo koncept značajnosti navedenog segmenta poslovanja prema finansijskim izvještajima Preduzeća u cijelosti (učešće proizvodnje električne energije u termoelektranama u ukupnoj proizvodnji električne energije u Javnom preduzeću »Elektroprivreda BiH« d.d. Sarajevo) i revidirali sastavne dijelove finansijskih izvještaja za 2004. godinu, sa akcentom na finansijske transakcije koje se odnose na proizvodnju električne energije u Termoelektrani Tuzla.

Cilj revizije je bio usmjeren na iskazane povezane transakcije koje se odnose na ugalj, a iskazane su u finansijskim izvještajima, kao i da se istakne mišljenje o provođenju procedura i efikasnosti za područja koja su predmetom revizije.

Prilikom planiranja i određivanja obima revizije ocijenili smo slijedeće procese značajnim: način obračuna zajedničkog prihoda, određivanje cijene proizvodnje električne energije, troškovi nabavke uglja, kvalitativni i kvantitativni prijem uglja, plaće, obračun amortizacije i stalna sredstva, tehnički aspekt proizvodnje i uticaj na finansijske transakcije Termoelektrane Tuzla, zalihe uglja, investicije, i izbor dobavljača.

Vezano za cilj sagledali smo i procese vezane za prodaju uglja, koji se obavljaju u Rudnicima Kreka, a koji su u međusobnom odnosu sa Termoelektranom Tuzla.

3. REZIME

Ukupno instalisana snaga u Preduzeću (na generatoru) iznosi 1.839 MW, što čini oko 47 % ukupno proizvodnih kapaciteta u BiH. Od toga je u hidroelektranama instalisano 482 MW ili 26%, a u 2 termoelektrane 1.357 MW ili 74%. Raspoloživa snaga je dosta manja od instalisane zbog starosti blokova i zbog toga što 6 blokova od po 32 MW u termoelektranama nije više u upotrebi.

Prema finansijskim izvještajima JP »Elektroprivreda BiH« d.d. Sarajevo je u 2004. godini iskazala gubitak u iznosu od 55,3 miliona KM. Ukupan prihod iznosio je 645,2 miliona KM, dok su ukupni rashodi iznosili 700,6 miliona KM. Iskazani ukupni prihodi su značajno povećani u odnosu na 2003. godinu, kada su iznosili 555,4 miliona KM, što je rezultiralo znatno manjim gubicima u odnosu na prethodne godine.

Preduzeće nema uknjiženu procjenu stalnih sredstava, koja je vršena u 2004. godini, a slijedom toga ni kod Termoelektrane Tuzla kao najvećeg proizvođača električne energije. Posljedica toga je nerelana osnovica za obračunatu amortizaciju, koja je u Termoelektrani Tuzla iskazana u iznosu od 32.524 hiljada KM i čini u ukupno iskazanoj amortizaciji 13,8%. Amortizacija kao značajan trošak učestvuje sa 14,6% u proizvodnoj cijeni koštanja. Zbog neuknjižene procjene stalnih sredstava izražavamo rezervu prema iskazanoj vrijednosti stalnih sredstava kao i obračunatoj amortizaciji.

Uvidom u obračun zajedničkog prihoda utvrdili smo da u Preduzeću ne postoje interne cijene, što onemogućava adekvatan pristup kod obračuna zajedničkog prihoda i zbog toga dijelovi

Preduzeća ne dobivaju pripadajući dio zajedničkog prihoda na osnovu proizvedene električne energije. Samim tim i finansijski rezultati sastavnih dijelova Preduzeća nisu realni.

Planirana cijena koštanja se utvrđuje na bazi ukupno planiranih troškova i rashoda i ukupno planirane proizvodnje električne energije.

Utvrđeno je da se proizvodnja električne energije ne iskazuje u skladu sa FBiH računovodstvenim standardom 2 Troškovi konverzije (proizvodnje) jer nema razgraničenja troškova na direktne i indirektne.

Prema Izvještaju o poslovanju Termoelektrane Tuzla, a koji su usaglašeni sa knjigovodstvenim podacima, ostvarena proizvodna cijena je bila 7,58 pf/kWh. U ukupnoj cijeni koštanja najznačajnije učešće ima materijal za proizvodnju (ugalj) sa 62,9%.

Prema Izvještaju o poslovanju TE Tuzla prosječna cijena toplote u uglju utrošena za proizvodnju električne energije za prodaju domaćem konzumu iznosila je 3,88 KM/GJ, a za prodaju bilansnog viška i izvoza u 2004. godini iznosila je 3,55 KM/GJ. Ukupna prosječna cijena toplote u uglju utrošena za ukupno proizvedenu električnu energiju je bila 3,73 KM/GJ.

Cijena električne energije je iznosila za domaći konzum 12,28 pf/kWh, a cijena izvezena električne energije bila je 6,39 pf/kWh. Najveći dio izvezena električne energije plasiran je Hrvatskoj Elektroprivredi na osnovu petogodišnjeg ugovora po cijeni od 27,1 EUR/MWh (ova cijena se povećava svake godine za 1,5%) i EFT Švicarska po cijenama od 33,54 EUR/MWh i 36,01 EUR/MWh.

Cijena za izvoz i bilansni višak je utvrđena Zaključkom Vlade FBiH i iznosi 2,955 KM/GJ i način obračuna preciziran je u posebnim ugovorima sa rudnicima. Posebna cijena za ovaj segment donesena je zbog niže cijene po kojoj se električna energija prodaje pri izvozu i specifičnog tržišta za električnu energiju.

Obzirom da se električna energija plasira se iz svih izvora energije smatramo bitnim zvanično utvrditi Metodologiju korekcije cijena za električnu energiju koja se izvozi, a prema Zaključku Vlade FBiH kako bi se efekat manje izvozne cijene adekvatno rasporedio na sve dijelove Preduzeća (hidro i termoelektrane) učesnike izvoza uključujući i rudnike.

U 2004. godini «Inspekt - RGH» je vršio kvantitativni i kvalitativni prijem uglja u ime Termoelektrane Tuzla i po tom osnovu je isplaćeno 849.592 KM. Obzirom na ovaj značajan trošak, Preduzeće bi trebalo razmotriti mogućnost angažovanja vlastitog kadra i opreme kako bi se smanjila proizvodna cijena koštanja, a ostvario bolji nivo kontrole u značajnom segmentu poslovanja.

U Termoelektrani Tuzla dva bloka uopšte nisu bila u funkciji, a ostali nisu radili punim kapacitetom, te bi obzirom na značajno učešće amortizacije u ukupnim troškovima (15%) trebalo razmotriti mogućnost obračuna amortizacije po funkcionalnoj metodi radi realnosti iskazanog troška amortizacije.

Analizirajući finansijske izvještaje uočili smo da se interna potrošnja energije i tehnički gubici knjigovodstveno ne iskazuju. Prema internim izvještajima interna potrošnja energije iznosi 9,9% i nalazi se na gornjoj granici standarda potrošnje, te bi menadžment trebao povesti više računa u praćenju i kontroli ovog segmenta poslovanja.

Toplotna moć uglja i ostvareni specifični utrošak toplote u Termoelektrani Tuzla nisu zadovoljavajući i na nivou planiranih veličina, što je imalo negativnog odraza na proizvodnju.

Prema izjavi odgovornih lica, stepen iskorištenosti kapaciteta je vrlo mali tako da je za starije blokove 20%, a za novije blokove 32%. Ukazujemo na ovaj problem, koji je rezultat zastarjelih

blokova, neostvarenja planiranih ulaganja i slabijeg kvaliteta uglja i ima direktan uticaj na proizvodnju i slabije pritjecanje ekonomske koristi.

Provedenom revizijom uočili smo da su investicije ostvarene samo sa 4,1% u odnosu na plan, a pošto su bile planirane u cilju efikasnije proizvodnje, neizvršenje plana investicija je imalo negativnog uticaja na proizvodnju i finansijski rezultat.

Kod postupka javnog nadmetanja nismo uočili značajnijih nepravilnosti i možemo istaći da u Preduzeću postoji sistemski pristup u procesu provođenja procedura nabavki utvrđenih Uredbom.

Izvršili smo uvid u povezane procese Termoelektrane Tuzla sa Rudnicima «Kreka» Tuzla vezano za cilj revizije - transakcije vezane za nabavku uglja. Od ukupne količine uglja od 3.014.655 tona koje je nabavila Termoelektrana Tuzla Rudnici Kreka su isporučili u 2004. godini ukupno 1.736.531 tona uglja ili 57,6 % uglja.

Ostvarena cijena koštanja u Rudniku Kreka u 2004. godini bila 5,37 KM/GJ i znatno prevazilazi prosječnu prodajnu cijenu od 3,78 KM/GJ ili za 42,1%.

Posljedica navedenog je ostvareni gubitak što ukazuje da se propisanom cijenom i organizacijom i efikasnošću ne mogu pokriti troškovi u Rudnicima, te bi trebalo izvršiti detaljniju analizu visine značajnijih troškova poslovanja i iznaći mogućnosti za smanjenje ovih troškova i efikasnije poslovanje. Napominjemo da Akcioni plan iz oblasti rudarstva u Rudnicima Kreka u 2004. godini nije ostvaren.

Uvidom u dokumentaciju Rudnika Kreka je utvrđeno da su troškovi poslovanja znatno opterećeni plaćama (invalidi i radnici na čekanju) koje se isplaćuju, a ne daju adekvatan efekat u proizvodnji.

Iako su odgovorni u ministarstvu energetike, industrije i rudarstva svjesni suštine i značaja problema u rudnicima koji ima odraza na cjelokupan sektor energetike od kojih navodimo: višak zaposlenih radnika, neplaćeni porezi i doprinosi iz i na plaće iz tekuće i prethodnih godina, neostvarenje investicija i visoka proizvodna cijena uglje, nismo se uvjerali da postoje konkretne i učinkovite aktivnosti ministarstva kao podrška u prevazilaženju ovih problema.

Posebno ističemo činjenicu da se iz postojeće cijene uglja određene Odlukom Vlade FBiH ni u Termelektrani Tuzla ni u Rudnicima Kreka ne ostvaruju pozitivni finansijski rezultati, što dodatno ukazuje na ozbiljnost cjelokupne problematike energetskog sektora. To zahtijeva detaljno praćenje i analizu svih uzroka i slabosti i u termoelektranama i rudnicima, koji su objektivne i subjektivne prirode, te poduzimanje adekvatnih mjera.

4. OBJAVLJENI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Godišnji finansijski izvještaji JP «Elektroprivreda BiH» d.d. Sarajevo su pripremljeni prema Međunarodnim računovodstvenim standardima s ciljem informisanja internih i eksternih grupacija o Preduzeću kao jednom pravnom subjektu dok pojedini dijelovi Preduzeća vode svoje knjigovodstvo o prihodima i rashodima, koji čine sastavni dio godišnjih finansijskih izvještaja Preduzeća.

Opis	2003. godina	2004. godine
Prihodi od poslovnih aktivnosti	507.593.367	587.948.039
Rashodi od poslovnih aktivnosti	586.641.079	678.860.133
Prihodi od finansijskih aktivnosti	19.865.056	19.803.855
Rashodi od finansijskih aktivnosti	1.969.293	948.020
Prihodi od ostalih aktivnosti	27.936.892	37.476.774

Rashodi od ostalih aktivnosti	112.007.687	20.767.169
Ukupan prihod	555.395.315	645.228.668
Ukupan rashod	700.618.059	700.575.322
Gubitak	-145.222.744	-55.346.654

Opis	2003. godina	2004. godina
Stalna sredstva	3.299.336.133	3.245.320.167
Tekuća sredstva	464.800.754	620.982.260
Ukupno aktiva	3.764.136.887	3.866.302.427
Kapital	3.152.994.261	3.097.271.550
Obaveze	611.142.626	769.030.877
Ukupno pasiva	3.764.136.887	3.866.302.427

Finansijske transakcije direktno vezane za nabavku uglja iznose ukupno za Preduzeće 237.411.000 KM kao što slijedi:

Materijal za proizvodnju električne energije (ugalj)	219.034.000 KM
Prijevoz uglja	18.377.000 KM

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1. Način obračuna zajedničkog prihoda

U primjeni je Pravilnik o utvrđivanju i raspoređivanju ukupnog prihoda iz 1993. godine, tako da ovaj akt u dijelu rasporeda zajedničkog prihoda nije ažuriran i prilagođen postojećoj organizaciji i načinu rada.

Ovim Pravilnikom regulisan je obračun, fakturisanje i naplata prihoda, raspoređivanje ukupnog prihoda i raspoređivanje dobiti kao i pokriće gubitka. Članom 23. i članom 25. navedenog Pravilnika utvrđeno je da dijelovi Preduzeća (termoelektrane i hidroelektrane) ostvaruju učešće uz ukupnom prihodu primjenom internih cijena, dok direkcije učestvuju u ukupnom prihodu na osnovu standarda i normativa, koji su sastavni dio pomenutog Pravilnika.

Zajednički prihod se raspoređuje na osnovu Odluke o utvrđivanju i raspoređivanju prihoda i rashoda za period I-XII 2004. godine donesene od strane Nadzornog odbora. **Navedenom Odlukom su raspoređeni prihodi i rashodi sa nivoa Javnog preduzeća bez primjene interne cijene. Princip raspodjele ukupnog prihoda je bio da se pokrivaju troškovi i rashodi Direkcije i dijelova Preduzeća, a nepokriveni troškovi i rashodi, koji predstavljaju gubitak, se raspoređuju na dijelove Preduzeća. Gubitak za 2004. godinu za «Elektroprivredu BiH» je iznosio 55.346.654 KM i raspoređen je na dijelove proporcionalno obračunatoj amortizaciji, što se radi po ustaljenoj i višegodišnjoj praksi.**

Sadašnji način rada se odvija prema Uputstvu o utvrđivanju internih odnosa u Javnom preduzeću i njegovim dijelovima iz 2002. godine, kojim su regulisani interni odnosi, te knjigovodstveno evidentiranje.

Nisu utvrđene i ne primjenjuju se interne cijene, dok se standardi i normativi promjenljivih troškova samo djelimično primjenjuju, na način da se dijelovima Preduzeća raspoređuje zajednički prihod u visini nastalih rashoda, a ne na bazi proizvedene električne energije i ostvarenih rezultata dijelova Preduzeća.

Posljedica toga je da prilikom obračuna zajedničkog prihoda zbog nepostojanja internih cijena nema iskazivanja prihoda po mjestu nastanka. Obzirom da standardi i normativi datiraju iz 1993. godine i nisu ažurirani u skladu sa postojećom organizacijom, ne pružaju mogućnost adekvatne primjene i realnog izvještavanja dijelova Preduzeća, što otežava menadžmentu donošenje poslovnih odluka.

Na osnovu prezentirane dokumentacije, koja je bila osnov za raspoređivanje ukupnog prihoda u Preduzeću, uočili smo da se prihodi po osnovu izvoza električne energije i ostali prihodi raspoređuju prema proizvodnim dijelovima gdje se i ostvaruju, **izuzev prihoda po osnovu prodaje električne energije domaćem konzumu. Ovi prihodi se raspoređuju dijelovima Preduzeća na način da se pokriju nastali troškovi i rashodi u tim proizvodnim jedinicima, a ne na bazi proizvedene realizovane električne energije. Aktima nije određen način raspoređivanja prihoda od prodaje električne energije domaćem konzumu, tako da se ovaj segment u praksi rješava iskustvenim metodom i kao kriterij se primjenjuje pokrće nastalih troškova dijelova Preduzeća.**

Zaključujemo da obračun ukupnog prihoda i njegov raspored na dijelove nije u potpunosti uređen, da nema internih cijena kao osnove za obračun i raspored.

Da bi Uprava donosila odluke o potrebnim mjerama za efikasnije i ekonomičnije poslovanje potrebno je da se uvede praćenje prihoda i rashoda po mjestu i nosiocima ovih bilansnih pozicija, što podrazumijeva uređenje internih odnosa i obračun zajedničkog prihoda sa jasno utvrđenim kriterijima za raspodjelu ukupnog prihoda na dijelove Preduzeća, što treba biti utvrđeno u novom Pravilniku. Da bi se ovaj segment uredio na adekvatan način potrebno je utvrditi interne cijene na osnovu standarda, normativa i energetske veličine iz Elektroenergetskog bilansa.

5.2. Određivanje cijene proizvodnje električne energije

U termoelektranama je proizvedeno 4.435 GWh, a od čega se na TE Tuzla odnosi 2.856 GWh ili 64,4%, dok je TE Kakanj proizvela 1.579 GWh ili 35,6%.

U 2004. godini u termoelektranama je utrošeno ukupno 4.634.729 tona uglja, a ukupno je spaljeno 4.538.917 tona uglja (od toga u TE Tuzla 3.066.446 tona, a u TE Kakanj 1.472.471 tona), dok se ostatak od 95.812 tona odnosi na kalo i rastur uglja.

Zalihe uglja na depovima termoelektrana manje su od planiranih za 95.389 tona i 31.12.2004. godine iznosile su 373.611 tona od čega na depou Tuzla 309.959 tona, a na depou TE Kakanj 63.652 tona uglja.

Glavni snabdjevači ugljem za **Termoelektranu Tuzla** su rudnici sa prostora FBiH u količinama kao što slijedi:

Rudnici Banovići	953.466 tona
Rudnici Kreka	1.736.531 tona
Rudnik Đurđevik	415.975 tona
Rudnik Stanari	78.360 tona

U Termoelektrani Tuzla ne utvrđuje se proizvodna cijena niti se proizvodnja knjigovodstveno evidentira. U knjigovodstvu TE Tuzla se evidentira cjelokupan iznos troškova i rashoda i prenosi na finansijski rezultat, a tek po okončanju poslovne godine se cijena koštanja dobije kao odnos ukupnih troškova i proizvedene količine električne energije.

Analizirajući kalkulaciju cijene proizvodnje električne energije, utvrdili smo u Termoelektrani Tuzla, gdje smo provodili reviziju, da u ukupnoj cijeni koštanja najznačajnije učešće ima materijal za proizvodnju (ugalj) sa 62,9%, amortizacija stalnih sredstava sa 14,6%, plaće sa 7,6% i prijevoz uglja sa 7,3%, te imajući u vidu cilj revizije posebno smo analizirali ove vrste troškova sa naglaskom na troškove nabavke uglja.

Cijena toplote u uglju utrošena za proizvodnju električne energije je bila 4 KM/GJ a određena je Odlukom Vlade FBiH o davanju saglasnosti na cijene uglja za termoelektrane iz 2001. godine. Cijena za izvoz i bilansni višak je utvrđena Zaključkom Vlade FBiH iz 2001. godine i iznosi 2,955 KM/GJ i način obračuna preciziran je u ugovorima sa rudnicima. Navedene cijene ne uključuju troškove prijevoza do termoelektrana.

Kod planiranja proizvodne cijene koštanja polazne osnove su: Elektroenergetski bilans proizvodnje električne energije i planirani ukupni troškovi.

Za 2004. godinu za Termoelektranu Tuzla planirana cijena koštanja je slijedeća:

Vrsta troška	Iznos u 000 KM	Učešće u ukupnim troškovima (u %)
Materijal za proizvodnju električne energije	152.114	65,7
Materijal za održavanje	5.000	2,1
Prevoz uglja	17.964	7,8
Usluge održavanja	3.500	1,5
Amortizacija stalnih sredstava	26.756	11,6
Troškovi radne snage	17.025	7,4
Vodoprivredne naknade	3.107	1,3
Drugi rashodi	2.629	1,1
Ostali rashodi (kamate i osiguranje)	3.459	1,5
Ukupno	231.554	100,0

Obzirom na planiranu proizvodnju električne energije od 3.183.000.000 kWh i planirane rashode 231.554.000 KM, planirana proizvodna cijena koštanja iznosila je 7,27 pf/kWh. U cijenu su bili uključeni i troškovi nastali za proizvodnju toplotne energije i tehnološke pare.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju i finansijske izvještaje, utvrdili smo da je ostvarenje bilo slijedeće:

Vrsta troška	Iznos u 000 KM	Učešće u ukupnim troškovima (u %)
Materijal za proizvodnju električne energije	140.099	62,9
Materijal za održavanje	4.478	2,0
Prevoz uglja	16.198	7,3
Usluge održavanja	3.823	1,7
Amortizacija stalnih sredstava	32.524	14,6
Troškovi radne snage	16.831	7,6
Vodoprivredne naknade	2.764	1,2
Drugi rashodi	2.518	1,1
Ostali rashodi (kamate i osiguranje)	3.450	1,5
Ukupno	222.685	100,0

Na ostvarenu proizvedenu količinu električne energije od 2.937.466.000 kWh ostvarena proizvodna cijena je bila 7,58 pf/kWh. U cijenu su bili uključeni i troškovi nastali za proizvodnju toplotne energije i tehnološke pare.

Ostvarena cijena je veća za 0,31 pf/kWh prvenstveno zbog manjeg obima proizvodnje za 7,7%. Na veću cijenu proizvodnje uticao je i uvećan iznos amortizacije u odnosu na planiranu za 5.768 hiljada KM, što je povećalo učešće amortizacije u ukupnim rashodima za 3%. Napominjemo da je Preduzeće planiralo obračun amortizacije u iznosu od 75% od propisanih stopa, a obračun je izvršen po punim amortizacijskim stopama. Razlog planiranja po umanjenim amortizacijskim stopama je bilo izvještavanje po RS FBiH u momentu donošenja Plana poslovanja za 2004.

godinu. U toku 2004. godine menadžment Preduzeća je prihvatio izvještavanje po Međunarodnim računovodstvenim standardima koji propisuju pune amortizacijske stope.

Ustrojiti knjigovodstveno vođenje troškova konverzije (proizvodnje) na bazi utvrđenih cijena koštanja proizvodnje i internog akta kao i Metodologije o razgraničenju troškova. Potrebno je utvrditi plansku cijenu koštanja i ustrojiti praćenje tako utvrđene cijene.

5.3. Troškovi nabavke uglja

Cijena toplote u uglju utrošena za proizvodnju električne energije je bila 4 KM/GJ a određena je Odlukom Vlade FBiH o davanju saglasnosti na cijene uglja za termoelektrane iz 2001. godine. Navedena cijena od 4 KM/GJ je naznačena u ugovorima između rudnika i Javnog preduzeća «Elektroprivreda» d.d. Sarajevo, a podrazumijeva se franko utovareno u prevozno sredstvo na separaciji rudnika.

Ugovorom između rudnika i Javnog preduzeća «Elektroprivreda» d.d. Sarajevo za domaći konzum definisano je da «jedinica mjere za utvrđivanje novčane vrijednosti isporučenog uglja je GJ (giga džul), a podaci u tonama pomnoženi sa ugovorenom toplotnom vrijednošću su privremena obračunska kategorija isporučene topline, na osnovu koje se vrši fakturisanje.

Toplota u isporučenom uglju utvrđuje se umnoškom tona reprezentativnih uzoraka sa usaglašenom donjom toplotnom vrijednošću, izraženom u kJ/kg.

Privremeno fakturisanje isporučene topline, dobijene na bazi isporučene mjesečne količine uglja i ugovorene toplotne vrijednosti koje se vrši prvog dana tekućeg mjeseca za prethodni mjesec. Konačan obračun isporučene toplote u uglju utvrđuje se mjesečno najkasnije do 10-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec putem mjesečnih knjižnih obavijesti. Penaliziranje i premiranje isporučenog uglja po osnovu kvaliteta definisano je ugovorom i adekvatno se primjenjuje.

Revizijom je utvrđeno da se ugovor primjenjuje na način da se isporučeni ugalj privremeno fakturiše mjesečno u tonama preračunato na ugovorenu toplotnu moć, a korekcija stvarne toplotne moći vrši se na bazi konačnog obračuna isporučene toplote uključujući raspon toplinske moći, koji je kriterij penaliziranja i premiranja.

Konačan obračun se vrši na osnovu usaglašenih zapisnika o kvantitativnom i kvalitativnom prijemu uglja.

Cijena za izvoz i bilansni višak je utvrđena Zaključkom Vlade FBiH i iznosi 2,955 KM/GJ i način obračuna preciziran je u posebnim ugovorima sa rudnicima. Posebna cijena za ovaj segment donesena je zbog niže cijene po kojoj se električna energija prodaje pri izvozu i specifičnog tržišta za električnu energiju.

Izveštavanje za izvoz i bilansni višak vrši se redovno kao osnova za preračun ugovorene cijene i knjižno odobrenje rudnika. Prema podacima Preduzeća u 2004. godini izvezeno je 2.322,9 GWh i po tom osnovu je plaćeno rudnicima 14.403.140 KM na osnovu preračunate toplotne moći.

Prema informaciji o ostvarenim cijenama uglja i izvoza električna energije u 2004. godini, prosječna cijena uglja za bilansirani izvoz (HEP) je bila 3,024 KM/GJ, a za bilansni višak 3,861 KM/GJ.

Prosječna cijena toplote u uglju utrošena za proizvodnju električne energije za prodaju domaćem konzumu, prodaja bilansnog viška i izvoza je u 2004. godini za TE Tuzla iznosila 3,73 KM/GJ koja je plaćena rudnicima prema toplotnoj vrijednosti, dok je planirana bila 3,78 KM/GJ. Navedeno ukazuje da je toplotna moć uglja bila slabija u odnosu na planiranu, što je imalo negativnog uticaja na proizvodnju.

Rudnici primjenjuju utvrđene cijene pri fakturisanju isporučenog uglja u skladu sa ugovorom, dok za bilansne viškove i izvoz, EPBIH na bazi ostvarenog izvoza i pokazatelja elektroenergetskog bilansa sastavlja knjižna odobrenja rudnicima. **Ne postoji ažurirana Metodologija korekcije cijena za električnu energiju koja se izvozi, a u skladu sa Zaključkom Vlade FBiH.**

Obzirom da je cijena izvezeno električne energije znatno niža u odnosu na domaći konzum, a plasira se iz svih izvora energije smatramo bitnim usvojiti naprijed navedenu Metodologiju kako bi se efekat izvoza proporcionalno rasporedio na hidro i termoelektrane.

Cijena električne energije je iznosila za domaći konzum 12,28 pf/kWh, a cijena izvezeno električne energije bila je 6,39 pf/kWh.

Prosječna proizvodna cijena koštanja električne energije na pragu proizvodnje je bila 7,74 pf/kWh, te uključujući prijenos i distribuciju prosječna cijena na pragu distribucije je iznosila 13,15 pf/kWh.

Menadžment je svjestan ove situacije, te je i planirao u 2004. godini gubitak u iznosu od 42.525 hiljada KM, a ostvaren u iznosu od 55.347 hiljada KM, što ukazuje da menadžment, u saradnji sa resornim ministarstvom, treba poduzeti adekvatne mjere na prevazilaženju ovakvog stanja.

Na poziciji troškova značajanu poziciju predstavlja trošak kala i rastura uglja, čija je visina određena Pravilnikom o utvrđivanju i raspoređivanju ukupnog prihoda i iznosi 2,3%. Osnovicu čine troškovi uglja franko rudnik uvećani za troškove prevoza. **Utvrđeno je da je u 2004. godini ukupan iznos kala i rastura uglja u TE Tuzla iznosio 3.537.776 KM i iznosi 2,4% u odnosu na utvrđenu osnovicu, što je za 0,1% veće od limita utvrđenog Pravilnikom.**

Priloženo je obrazloženje iz Termoelektrane «Tuzla» da se u obračun kala uključuje početno stanje zaliha uglja, što ne možemo prihvatiti obzirom da ovakav način obračuna nije utvrđen navedenim Pravilnikom.

Usvojiti Metodologiju korekcije cijena za električnu energiju koja se izvozi u skladu sa Zaključkom Vlade FBiH.

Urediti internim aktom način obračuna kala i uspostaviti kontrolu nad troškovima rastura, kala i loma uglja.

5.4. Kvalitativni i kvantitativni prijem uglja

Kvalitativni i kvantitativni prijem uglja je definisan je ugovorima između rudnika i Javnog preduzeća «Elektroprivreda BiH», gdje je u prilogu dato Uputstvo za kvantitativni i kvalitativni prijem uglja. Revizijom je utvrđeno da se Uputstvo iz ugovora uglavnom primjenjuje jer smo pregledali knjige vage, prisustvovali kvantitativnom i kvalitativnom prijemu na mjestu separacije u Rudniku Dubrave i izvršili uvid u zapisnike o kvalitativnom prijemu uglja (razmjene rezultata analiza uglja, tabelarne preglede prosječne toplotne vrijednosti). Javno preduzeće «Elektroprivreda BiH» i «Inspekt - RGH» Sarajevo su zaključili Ugovor o kvalitativnoj i kvantitativnoj kontroli uglja, nafte i naftnih derivata. Prema navedenom Ugovoru iz 2004. godine, «Inspekt - RGH» Sarajevo prihvata obaveze da sve poslove kontrole uglja, nafte i naftnih derivata organizuje i završava u skladu sa standardima i Uputstvom o kvantitativnoj i kvalitativnoj kontroli uglja. **U 2004. godini je «Inspektu - RGH» isplaćeno 849.592 KM. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju i kroz intervju sa odgovornim osobama zaključili smo, da «Inspekt - RGH» Sarajevo izvršava svoje obaveze.**

Nismo dobili uvjerljivo obrazloženje od odgovornih osoba da je neophodno angažovanje vanjskog izvršitelja kvalitativnog i kvantitativnog prijema uglja. Ovo navodimo zbog značajnog troška za ovu namjenu kao i zbog neophodnosti stalne kontrole u ovom segmentu poslovanja od strane ovlaštenih uposlenika Preduzeća.

5.5. Plaće

Ukupno isplaćene plaće i naknade radnicima u 2004. godini u TE Tuzla su iznosile 16.831.384 KM i u odnosu na plan su manje za 1,1%. Prosječno isplaćena neto plaća u 2004. godini je iznosila 832 KM.

Tokom 2004. godine je smanjen broj uposlenih za 28 prema slijedećem pregledu:

Stanje 01.01.2004.godine	Primljeni radnici u 2004. godini	Radnici koji su prestali sa radom	Stanje 31.12.2004. godine
799	9	37	771

Broj predviđenih uposlenih po sistematizaciji radnih mjesta bio je 1.234 dok je na dan 31.12.2004. godine bilo stvarno uposlenih 771 radnika što je u odnosu na Plan za 2004. godinu manje za 8 radnika. Ne postoji evidencija o radnicima koji su direktno angažovani u funkciji proizvodnje. Na zahtjev tima za reviziju dostavljen je pregled uposlenih sa 31.08.2005. godine po kome je u Termoelektrani Tuzla od ukupnog broja radnika 775, u pogonima proizvodnje i održavanja uposleno 592 radnika ili 76,4% dok u administraciji radi ukupno 183 radnika ili 23,6%. **Ovaj podatak uzimamo sa rezervom obzirom da i u pogonima proizvodnje i održavanja radi znatan broj uposlenih koji nije direktno u funkciji proizvodnje.**

5.6. Obračun amortizacije i stalna sredstva

Procjena stalnih sredstava u Elektroprivredi BiH je vršena u 2004. godini, ali nije uknjižena, te zbog toga izražavamo rezervu prema iskazanoj vrijednosti stalnih sredstava kao i obračunatoj amortizaciji.

Obračun amortizacije je izvršen linearnom metodom po punim amortizacijskim stopama. U izvještajima Termoelektrane Tuzla iskazan je iznos obračunate amortizacije za 2004. godine u iznosu od 32.524.072 KM i veći je u odnosu na plan za 22%.

Postoji značajan iznos sredstava van upotrebe u iznosu od 957.372 KM. Sredstva su evidentirana van upotrebe na osnovu Elaborata o popisu. Iznos od 465.874 KM se odnosi na građevinski objekt «Zasjeka» koji nije u funkciji od momenta izgradnje (preko 20 godina), zbog toga što nije tehnološki riješen problem recirkulacije povratne vode sa šljačišta. Iznos od 491.497 KM se odnosi na praonicu automobila koja je van upotrebe od 2001. godine, a izgrađena je 1978. godine. **Za navedena sredstva van upotrebe nije vršena procjena stavljanja u upotrebu ili rashodovanja.**

Utvrđeno je da se blokovi koriste sa slijedećim kapacitetima:

Blok	Rad u satima	Nije radio	Ukupno sati	% kapaciteta
Blok 1	0	-	-	
Blok 2	0	-	-	
Blok 3	5.546	3.238	8.784	63,1
Blok 4	6.603	2.176	8.779	75,2
Blok 5	2.746	6.038	8.784	31,3
Blok 6	6.911	1.873	8.784	78,7
Ukupno	21.806	13.325	35.131	62,1

Dva bloka uopšte nisu bila u funkciji, dok su blokovi 3 do 6 radili kapacitetom od 62,1%. Obzirom na činjenicu da blokovi nisu radili sa više od 1/3 kapaciteta i da RS FBiH 16 pruža mogućnost obračuna amortizacije po funkcionalnoj metodi realnije bi bilo iskazivati trošak amortizacije po funkcionalnoj metodi.

Razmotriti uvođenje obračuna amortizacije po funkcionalnom principu u računovodstvenim politikama, kako bi troškovi amortizacije bili realno iskazani proporcionalno pritjecanju finansijske koristi.

Izvršiti analizu sredstava van upotrebe i donijeti odgovarajuću odluku o daljem tretmanu i u skladu s tim poduzeti aktivnosti.

5.7. Tehnički aspekt proizvodnje i uticaj na finansijske izvještaje Termoelektrane Tuzla

5.7.1. Interna potrošnja energije i tehnički gubici

Interna potrošnja energije i tehnički gubici nisu iskazani u finansijskim izvještajima. Prema internim izvještajima pripremljenim od strane odgovorne osobe, proizvodnja električne energije na generatoru iznosi 3.178.720 MWh, a vlastita potrošnja je iznosila 314.283 MWh što iznosi 9,9%.

Imajući u vidu standarde interne potrošnje koji se kreću od 8 do 10%, ocjenjujemo da se interna potrošnja nalazi na gornjoj granici, te da u ovom dijelu ima prostora za smanjenje vlastite potrošnje.

Električna energije za interne potrebe se koristi u funkciji proizvodnje za pokretanje postrojenja i zagijavanje poslovnih zgrada. Vlastita potrošnja nije knjigovodstveno evidentirana.

Menadžment treba stvoriti pretpostavke kako bi se smanjila interna potrošnja energije, što bi rezultiralo većem pritjecanju finansijske koristi u Preduzeće.

Poštujući računovodstveno načelo potpunosti iskazivanja poslovnih promjena u finansijskim izvještajima, iskazivati puni iznos proizvodnje na generatoru kao i troškove energije za internu potrošnju.

5.7.2. Toplotna moć uglja

U periodu od 01.01.2004. godine do 31.12.2004. godine u TE Tuzla je utrošeno 1.823.081 tona lignita prosječne toplotne moći 9.282 kJ/kg, mrkog uglja I 517.611 tona prosječne toplotne moći 12.186 kJ/kg i mrkog uglja II 799.306 tona prosječne toplotne moći 16.036 kJ/kg.

Vrsta uglja	Planirano (kJ/kg)	Ostvareno (kJ/kg)	Indeks
Lignit	9.800	9.244	94,3
Mrki ugalj I	11.917	12.174	102,2
Mrki ugalj II	16.393	15.999	97,6

Iz naprijed navedene tabele uočljivo je da je toplotna moć lignita i mrkog uglja II slabija u odnosu na planiranu, što je imalo negativnog odraza na proizvodnju.

Istovremeno ovi parametri su imali odraza na finansijske izvještaje jer je došlo do smanjenja utrošene topline u uglju za 6,26% u odnosu na planiranu (36.248.433 GJ planirana, a ostvarena 33.979.881 GJ) tako da je prosječne cijena uglja manja u odnosu na planiranu (3,78 KM/GJ planirana, a ostvarena 3,73 KM/GJ) i kao krajnji rezultat je manja vrijednost troškova uglja za 7,46% (137.045.602 KM planirano, a ostvareno 126.829.678 KM).

Ponovo ističemo da je slabiji kvalitet uglja (zbog slabije toplotne moći) uticao na smanjenje proizvodnje, koja bila manja za 6,95% u odnosu na plan (3.069.300.000 KWh planirana, a ostvarena 2.855.924.614 KWh).

Podaci ukazuju na nepovoljan odnos vrsta uglja koji se koristi za proizvodnju električne energije jer dominira lignit koji je slabije toplotne moći, ali se mora koristiti za proizvodnju jer su termoelektrane projektovane za korištenje pretežno lignita.

5.8. Zalihe

U Termoelektrani Tuzla zalihe uglja iznose 13.247.455 KM. U ukupnim zalihama, koje iznose 32.173.832 KM, zalihe uglja učestvuju sa 41,2 %.

Visina zaliha određena je Elektroenergetskim bilansom, na osnovu kojeg je sačinjen Plan nabavki, utroška, potreba i zaliha uglja u termoelektranama. **Nema internog akta koji bi propisao količinu rezervi potrebnog uglja zbog kontinuiranog planiranog procesa proizvodnje.**

Na kraju obračunskog perioda, tj. na dan 31.12.2004. godine, na depou TE Tuzla su se nalazile sljedeće zalihe: 159.340,3 tona lignita, 61.965,6 tona mrkog uglja I i 88.653 tone mrkog uglja II što vrijednosno iskazano iznosi 13.247.455 KM.

Zalihe uglja na dan 31.12.2004. godine u TE Tuzla su iznosile 309.959 tona i u odnosu na planirane od 290.000 tona su veće za 19.959 tona uglja ili 6,9%.

Uporedbom planiranih količina uglja i stvarnih zaliha u TE Tuzla došli smo do zaključka da zalihe uglja nisu na nivou mjesečnih planiranih potreba što se vidi iz sljedeće tabele:

Mjesec	Planirane zalihe	Ostvarene zalihe	Indeks
01.01.2004.	291	262	90,0
31.01.2004.	242	113	46,7
28.02.2004.	227	47	20,7
31.03.2004.	233	206	88,4
30.04.2004.	304	345	113,5
31.05.2004.	300	461	153,7
30.06.2004.	293	468	159,7
31.07.2004.	300	474	158,0
31.08.2004.	313	474	151,4
30.09.2004.	333	292	87,7
31.10.2004.	314	340	108,3
30.11.2004.	313	261	83,4
31.12.2004.	290	310	106,9

Iz navedenog pregleda uočljivo je da zalihe variraju i iznose u rasponu od 20,7% sa krajem februara do 159,7% sa krajem juna 2004. godine, šta ukazuje da se ne vodi adekvatna politika optimalnih zaliha kao i da su angažovana značajna finansijska sredstva za ugalj na zalihama koje su u periodu april – avgust 2004. godinu znatno premašivale plan.

Podaci ukazuju da postoji rizik sa visinom zaliha jer 20% uglja od planiranih na zalihama (kao što je bilo krajem februara 2004. godine) može pod određenim okolnostima (nedovoljne isporuke uglja iz rudnika) uticati na proces proizvodnje električne energije.

Utvrđeno je da je u TE Tuzla stanje zaliha repromaterijala i ostalog materijala na dan 31.12.2004. godine iznosilo 9.819.639 KM, te rezervnih dijelova 5.833.632 KM, te da je stanje veće u odnosu na 01.01.2004.godinu. **Navedeno ukazuje na značajan iznos sredstava na zalihama i spor koeficijent obrta, što bi zahtijevalo procjenu zaliha u skladu sa FBiH računovodstvenim standardom 2, koja nije rađena u Preduzeću.**

Definisati aktima optimalni nivo zaliha i pratiti kretanja u skladu sa planom kako bi se izbjeglo neracionalno angažovanje zaliha i troškovi skladištenja.

Redovno vršiti procjenu zaliha u skladu sa FBiH računovodstvenim standardom 2.

5.9. Investicije

Prema Planu ulaganja za Termoelektranu Tuzla, investicije su bile planirane u iznosu od 19.086.400 KM u funkciji povećanja proizvodnje i smanjenje specifičnog utroška toplote, koji bi nakon modernizacije i rekonstrukcije blokova omogućili godišnju uštedu u troškovima uglja.

Ulaganja su bila planirana i ostvarena iz sredstava kao što slijedi:

Izvori finansiranja	Planirano	Ostvareno
Blok 5 modernizacija i rekonstrukcija - ukupno	7.862.800	254.248
Vlastita sredstva	6.299.300	189.524
Kredit EBRD	1.563.500	64.724
Zajednička postrojenja - ukupno	11.223.600	532.263
Vlastita sredstva	6.446.100	308.037
Preneseni izvori iz 2003. godine	222.000	224.226
Kredit	4.555.500	-
Sveukupno	19.086.400	786.511

Prema Izvještaju o izvršenim investicijama ulaganje u opremu (blok V) i zajednička postrojenja je iznosilo 786.511 KM i ostvarenje je 4,1% u odnosu na plan, što je u uskoj vezi sa efikasnošću proizvodnje.

Razlozi neostvarenja planiranih investicija su nerealno planiranje, prolongiranje rokova, neusklađenost dinamike povezanih radova, zakonska ograničenja vezano za eksproprijacije i koncesije.

Dinamika realizacije investicionih aktivnosti kasnila je u odnosu na planiranu a jedan od razloga je zakašnjelo usvajanje Plana poslovanja za 2004. godinu. Izvješteno je da projekti koji su u poslijeratnom periodu urađeni s ciljem smanjenja troškova te sigurnosti rada, raspoloživosti i pouzdanosti sistema nisu dali očekivane rezultate.

Prema izvještajima Preduzeća u 2004. godini je završena nabavka «Sistema za kvantitativno bilansiranje potrošnje uglja – kolske, željezničke i tračne vage».

U 2004. godini je izvršena predkvalifikaciona evaluacija za kotlovsko turbinsko postrojenje Bloka 5. Za elektrofiltersko postrojenje koje se finansira iz sredstava EBRD izvršeno je ugovaranje sa ponuđačem.

Prema izjavi odgovornih lica, stepen iskorištenosti kapaciteta je vrlo mali tako da je za starije blokove 20%, a za novije blokove 32%. Ukazujemo na ovaj problem, koji je rezultat neostvarenja investicija i ima direktan uticaj na proizvodnju i slabije pritjecanje ekonomske koristi.

Nije izrađen trogodišnji plan poslovanja u kojem bi bio sadržan srednjoročni program investiranja, a što se zahtijeva Zakonom o javnim preduzećima. Ovo je bitno zbog klasifikacije investicionih projekata kao i rangiranja prema efektima koje mogu donijeti.

Jedan dio realizovanih investicija koji se odnosi na dugoročne kredite za stambenu izgradnju, nabavku vozila, nabavku alata i ostala ulaganja u ukupnom iznosu od 740.072 KM nije bio planiran u okviru Plana poslovanja EPBiH za 2004. godinu.

Prema izjavi odgovornih lica većina nerealiziranih investicija iz 2004. godine je započeta u 2005. godini i vrše se značajna dodatna ulaganja u funkciji proizvodnje.

Uprava je svjesna problematike vezano za stepen iskorištenosti kapaciteta, te bi trebala posebnu pažnju posvetiti investiranju koja zahtijevaju značajna sredstva.

Menadžment treba da napravi sveobuhvatnu analizu komponenti koji utiču na efikasniju proizvodnju i da poduzme adekvatne mjere koje bi rezultirale povoljnijim finansijskim rezultatom.

Donijeti trogodišnji plan poslovanja u kome bi bio sadržan srednjoročni Program investiranja.

Vršiti realizaciju investicija u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima vodeći računa o tome da li su predviđene Planom poslovanja i da li su dopuštene Zakonom o javnim preduzećima.

5.10. Izbor dobavljača

Nabavka uglja za potrebe Termoelektrane Tuzla za 2004. godinu vršena je na osnovu Liste roba, usluga i radova posebne namjene, interesa i okolnosti koji su izuzeti od primjene Uredbe o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanja radova za JP «Elektroprivredu BiH» koju je donijelo Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije. Naime, navedenom Odlukom i Listom roba, radova i usluga, nabavka uglja u 2004. godini je bila izuzeta od primjene Uredbe zbog limitiranog broja dobavljača kao i zbog tehničkih karakteristika kotlovskih postrojenja u termoelektranama koja su dizajnirana za vrste uglja i raspoložive rudnike koji gravitiraju na području termoelektrane.

Shodno potrebama Termoelektrane Tuzla odnosno nakon usvajanja Elektroenergetskog bilansa vršena je nabavka prema planiranim količinama uglja za proizvodnju električne energije.

U 2004. godini sklopljeni su ugovori za nabavku uglja sa rudnicima «Kreka», «Đurđevik» i «Banovići». Sa ovim rudnicima su sklopljena po tri ugovora: za domaći konzum, bilansni višak i izvoz.

Ugovorom za domaći konzum definisano je privremeno fakturisanje isporučene topline, dobijene na bazi isporučene mjesečne količine uglja i ugovorene toplotne vrijednosti. Cijena toplote u uglju utrošena za proizvodnju električne energije je bila 4 KM/GJ a određena je Odlukom Vlade FBiH o davanju saglasnosti na cijene uglja za termoelektrane iz 2001. godine.

Ukupan iznos troškova nabavke uglja za potrebe Termoelektrane Tuzla u 2004. godini iznosio je 126.829.678 KM.

Ostale nabavke su bile uređene internim aktima Preduzeća odnosno operativnom procedurom kvaliteta-evaluacijom ponuda iz 2000. godine.

Revizorski tim je provjerio procese nabavki kod tendera kontrole kvalitete uglja, nafte i naftnih derivata za proizvodne dijelove JP EPBiH. Konstatirano je da je objavljeno Javno prednadmetanje koje je poništeno iz razloga što nije pristigao dovoljan broj prijava. Nakon ponovljenog Javnog prednadmetanja, tendersku dokumentaciju su preuzela tri ponuđača čije su ponude uzete u razmatranje. Nakon tehničke evaluacije ponuda, u komercijalnu evaluaciju ponuda za kontrolu kvalitete uglja je uzeta ponuda samo jednog ponuđača odnosno dvije ponude za kontrolu nafte i naftnih derivata. Ukupna vrijednost navedenih usluga u 2004. godini iznosila je 849.592 KM i predstavlja značajan trošak u ukupnoj cijeni koštanja električne energije.

Nabavke industrijske vode u 2004. godini se vršila prema Protokolu o privremenom načinu plaćanja isporučene industrijske vode iz 2003. godine između TE Tuzla i Mješovitog vodoprivrednog preduzeća «Spreča» bez zaključenog ugovora za 2004. godinu. Cijena industrijske vode u 2004. je ostala nepromijenjena u odnosu na 2003. godinu, odnosno 0,03 KM/m³. Ukupan iznos troškova nabavki industrijske vode u 2004. godini za potrebe TE Tuzla iznosio je 574.330 KM.

Metodom uzorka provjerili smo poštivanje procedura kod ugovaranja prijevoza uglja iz rudnika do Termoelektrane Tuzla. Utvrđeno je da su za najpovoljnijeg ponuđača izabrane «Željeznice FBiH» osim za određene relacije iz razloga što «Željeznice FBiH» nisu raspolagale dovoljnim brojem vagona za prijevoz svih količina uglja tako da je angažiran kamionski prijevoz, za koji je provedena procedura propisana Uredbom.

Uvidom u dokumentaciju TE Tuzla, utvrđeno je da je na poziciji troškova dopreme uglja iskazan iznos od 16.198.410 KM od čega se na usluge Željeznica FBiH odnosi 15.735.398 KM ili 97,1%. Prosječna cijena uglja prevezenog Željeznicama FBiH u 2004. godini bila je 5,73 KM/t dok je ukupno prevezeno 2.751.329 tona uglja.

Troškovi prevoza uglja manji su od planiranih za 9 % a rezultat su manje količine prevezenog uglja zbog smanjenja proizvodnje. Posmatrajući količinu prevezenog uglja, zaključujemo da se 89% nabavljenog uglja prevozi željeznicom prosječne cijene 5,73 KM/t što je značajno više u odnosu na kamionski prijevoz čija je prosječna cijena 3,13 KM/t.

Metodom uzorka pregledali smo poštivanje procedura kod slijedećih ostalih nabavki: radovi na remontu mlinskog postrojenja, kanala gorionika uglja Bloka 6 u iznosu od 158.000 KM; rešetke za dogorijevanje, dodavači uglja i kanala K5 na Bloku 4 u iznosu od 115.000 KM; godišnje servisiranje buldozera u iznosu od 731.914 KM; projektovanje, isporuka i montaža novog razdjelnika u iznosu od 91.867 KM; izrada i isporuka udarnih kola za Blok 5 u iznosu od 273.770 KM; prijevoz uglja kamionima u iznosu od 356.000 KM; isporuka ulja i maziva u iznosu od 268.642 KM; isporuka niskosumpornog mazuta »NS» u iznosu od 1.506.960 KM; isporuka hemikalija u iznosu od 1.435.335 KM i osiguranje imovine i zaposlenika u iznosu od 4.487.226 KM.

Na osnovu provedene revizije ističemo da su interna uputstva za nabavku implementirana na adekvatan način.

Uočili smo da u svim slučajevima, postupak nabavke je pokretala radna jedinica odnosno pogon kao mjesto troška putem obrasca Interne narudžbe koji nije bio ovjeren od strane svih odgovornih lica. Nije se generalno donosila Odluka o pokretanju nabavke.

Revizijom navedenih nabavki, utvrđeno je da nisu donesene Odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača što je suprotno Uredbi o postupku nabavke roba, vršenju usluga i ustupanju radova tako da je Zapisnik Komisije sa prijedlogom najpovoljnijeg ponuđača predstavljao osnov za dalju proceduru i sklapanje ugovora.

Nakon izbora ponuđača, a prije zaključivanja ugovora sačinjavan je Kontrolni obrazac ugovaranja u kojem su odgovorne osobe verificirale slijedeće kontrolne tačke: mogućnost ispunjenja obaveza u roku, pravnu osnovanost, usklađenost sa dokumentima SQ, dok je završnu verifikaciju potpisivala nadležna osoba (direktor Direkcije).

Kod postupka javnog nadmetanja nismo uočili ostalih značajnijih nepravilnosti i nedostataka i možemo istaknuti da u Preduzeću postoji sistemski pristup u procesu provođenja procedura nabavki utvrđenih Uredbom.

Uprava Poduzeća bi trebala u narednom periodu aktivno sudjelovati u kontroli provođenja važećih propisa vezanih za izbor i realizaciju ugovora izabranih ponuđača. Skrećemo pažnju na novi Zakon o javnim poduzećima u kome je to posebno naglašeno kao dužnost uprave kao i Zakon o javnim nabavkama.

Pismeno urediti putem ugovora nabavku industrijske vode čime bi se obezbijedila odgovornost subjekata u pravnom prometu za izvršavanje obaveza.

5.11. Ostala zapažanja tokom revizije

Tokom revizije u EPBiH utvrdili smo izdvajanja Sindikatu elektroenergetskih radnika BiH u iznosu od 86.000 KM, a prema Ugovoru o regulisanju međusobnih odnosa sklopljenim 08.01.2004. godine. Na osnovu Izvještaja Sindikata o korištenju finansijskih sredstava nismo se uvjerali da su sredstva korištena u skladu sa članom 78., 79. i 80. Kolektivnog Ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i uposlenika u oblasti elektroprivredne djelatnosti u Federaciji BiH.

Iz sredstava Preduzeća se može finansirati Sindikat samo dosljednom primjenom Kolektivnog ugovora o pravima i obvezama poslodavaca i uposlenika u oblasti elektroprivredne djelatnosti u Federaciji BiH.

6. KOMENTAR

Javno preduzeće “ELEKTROPRIVREDA BiH” D.D. Sarajevo se očitovalo aktom broj 03-3966/06 od 22.03.2006. godine na Nacrt Izvještaja o reviziji finansijskih transakcija vezanih za nabavku uglja objavljenih u finansijskim izvještajima za 2004. godinu.

U navedenom aktu su data obrazloženja vezana za nalaze navedene u revizorskom Izvještaju, koja se odnose na: interne cijene , iskazivanje interne potrošnje, stepen iskorištenosti kapaciteta i nerealizovane investicije u Termoelektrani Tuzla.

Pored toga, istaknuto je da je znatan dio preporuka iznesenih u Izvještaju implementiran tokom 2005. godine kao naprimjer unapređenje internih procedura u oblasti nabavke, a da su u toku aktivnosti oko procjene stalnih sredstava i uknjiženja, Takođe je navedeno da će se u toku 2006. godine intenzivno raditi na utvrđivanju standarda i normativa to jest internih cijena za svaku proizvodnu jedinicu.

Pozitivnim smatramo poduzete mjere od strane menadžmenta, čiju realizaciju ćemo pratiti.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Preduzeća koje je bilo angažovano tokom revizije na korektnoj i profesionalnoj saradnji.

**Viši revizor:
Ismeta Junuzović**

**Tim za reviziju:
Nedžad Redžep
Dijana Šutalo**